

INLEIDING1.1 OORWEGINGS IN VERBAND MET ONTWIKKELING IN DIE ALGEMEEN

Die Tomlinson Kommissie ¹⁾ kom tot die gevolgtrekking dat "die ontwikkeling van die Bantoegebiede sal 'n volledig gediversifiseerde veld moet dek, waarby inbegrepe is die ontwikkeling op primêre, sekondêre en tersiêre terrein".

Verskillende deskundiges propageer verskillende benaderings vir die ontwikkeling van onderontwikkelde gebiede. Ekonome soos A.E. Kahn, Jacob Viner en Hoover ²⁾ is voorstanders van 'n beleid dat landbou eerste ontwikkel moet word, omdat die grensprodukt van kapitaal die hoogste is in landbou. Andere, soos Albert Hirschman, Leibenstein en Higgins, glo weer aan die "big push" industrialisasieprogram vir ontwikkeling. Higgins veral, glo nie aan "gradualism" nie.

Higgins ³⁾ waarsku egter teen industrialisasie sonder landbou-ontwikkeling. Sy sentrale tema is dat "only a rapid change to extensive, mechanized agriculture, with enough industrialization to absorb population displaced from the rural sector, will assure a take-off into steady growth". ⁴⁾

William Nicholls ⁵⁾ is 'n voorstander van konsentrasie op landbou-ontwikkeling en sê van hierdie laasgenoemde groep: "By seriously underestimating the time, effort and resources required to bring about drastic structural changes in underdeveloped countries, they overlook the short-run potentialities of raising agricultural output with given supplies of land, labour/...

- 1) Verslag van die kommissie vir die Sosio-ekonomiese ontwikkeling van die Bantoegebiede binne die Unie van Suid-Afrika, 1955. Hoofstuk 50, par. XIII (iii).
- 2) Eicher, C. and Witt, L. (Editor) "Agriculture in Economic Development". McCraw Hill Book Co. N.Y., 1964, p.12
- 3) Higgins, B. "Economic Development". W.W. Norton & Co. N.Y., 1959, pp.459 and 343.
- 4) Higgins, ibid. p.455.
- 5) Nicholls, W.H., "Place of Agriculture in Economic Development". Selection in "agriculture in Economic Development". Editors Eicher, Carl and Witt, L. McCraw Hill Book Co. N.Y., 1964, p.16.

Sien ook in hierdie verband Arthur T. Mosher, "Agricultural Development" in the Voice of America forum lectures, Agriculture Series 23, Washington D.C., asook W.W. Rostow, "The Stages of Economic growth". Cambridge University Press 1960 en John Phillips, "Some first and general thoughts regarding the prospective significance of credit in Bantu Agriculture in the Republic of South Africa". Afgerol. Februarie 1965.

land, labour and existing small-scale farming units".

Die noodsaaklikheid vir 'n gebalanseerde ontwikkeling ⁶⁾ in die ekonomie, is onteenseglik waar, maar dit is somtyds baie moeilik om so 'n balans te verkry. Dit mag baie keer beteken dat die aanwending van skaars hulpmiddels soos kapitaal en bestuur, onderkant 'n kritieke minimum peil in elke sektor geskied, met die gevolg dat geen groei moontlik is nie. In sulke gevalle sal dit onmoontlik wees om 'n beleid te formuleer wat nie differensiële groeitempo's in die verskillende sektore beoog nie.

Wanneer 'n mens praat van gebalanseerde ontwikkeling, beteken dit ook nie dat gebalanseerde ontwikkeling nou juis die grootste impetus verskaf aan die ekonomiese groeiproses nie. Tewens daar kan 'n goeie saak uitgemaak word dat dit juis die wanbalans in 'n sekere bedryf is en die strewe om 'n balans te bereik wat die grootste dryfkrag in die ekonomie verskaf. Dit gebeur baie keer op 'n boereplaas dat daar net te veel lande is om met een trekker te bewerk. Wanneer 'n tweede trekker aangekoop word, word trekkrag weer nie doeltreffend gebruik nie, met die gevolg dat daar weer 'n behoefte ontstaan om lande te vergroot of om trekkrag op 'n ander wyse te benut. Op dieselfde wyse as wat daar 'n wanbalans kan bestaan in 'n bedryf, kan 'n wanbalans ook bestaan in 'n sektor van die ekonomie en ook tussen sektore in die ekonomie. Die bewustheid van die wanbalans en die strewe na balans, mag een van die grootste kragte word om ekonomiese ontwikkeling te stimuleer.

Die beginsel van "gebalanseerde groei" het eintlik ten doel om die koopkrag en dus die mark vir die verskillende sektore te vergroot, sodat die produkte van die verskillende sektore aan ander sektore verkoop kan word. Dit kom eintlik weer neer op 'n groter diversifikasie van arbeidsspesialisasie en die aanwending van verbeterde tegnieke op 'n groot verskeidenheid van ondernemings. Dit is egter juis die dilemma van 'n onderontwikkelde ekonomie wat in 'n toestand van balans is, hoewel op 'n baie lae peil, in die sin dat dit selfversorgend is, om tot 'n hoër vlak te beweeg. Arbeidsspesialisasie binne 'n selfversorgende gemeenskap om "gebalanseerde groei" te verkry, beteken dat arbeid gespesialiseer word in 'n groot verskeidenheid van ondernemings en dat bestuursvermoë, wat in sigself 'n knelpunt in sodanige ekonomie is, geskool moet word in die hantering van 'n groot verskeidenheid van ondernemings./...

6) Vir 'n deeglike uiteensetting van die grondliggende beginsels en die standpunte ten gunste van en teen "gebalanseerde groei" in die ekonomie sien asseblief S.S. Brand "The interindustry relationships of Agriculture and economic development in South Africa". Finance and Trade Review, Vol. VIII No. 3, Junie 1969.

nemings en dat bestuursvermoë, wat in sigself 'n knelpunt in sodanige ekonomie is, geskool moet word in die hantering van 'n groot verskeidenheid van ondernemings. Ekonomiese logika vereis dat skaars middele, soos bestuursvermoë en gespesialiseerde arbeid, aangewend word in enkele bedrywe waarin die kanse op sukses die grootste is. Net soos spesialisasie in die boerdery soms groot voordele vir die produsent inhou, mag spesialisasie in die nasionale ekonomie van 'n land of van 'n streek, ook groot ekonomiese voordele inhou. Aan die anderkant bring spesialisasie mettertyd sekere ondoeltreffendhede mee wat deur diversifikasie uit die weg geruim kan word. Uit die oogpunt van die nasionale ekonomie van 'n ontwikkelende land gesien, vereis doeltreffende benutting van die institusionele infrastruktuur dat mettertyd gediversifiseer moet word. Die prosessering van produkte word 'n normale uitvloeisel van 'n voorheen gespesialiseerde bedryf. Die kwessie van "gebalanseerde groei" sou dus baie afhang van die hulpbronne beskikbaar in 'n gebied, die tegnologie beskikbaar vir aanwending, die kwaliteit van die mense en die stadium van ontwikkeling waarin die ekonomie verkeer.

Terwyl daar gestrewe moet word na 'n gediversifiseerde ekonomie, is dit egter van belang dat in die beginstadium veral gekonsentreer word op daardie sektore of bedrywe waarin groei wel kan plaasvind en dat probeer moet word om balans binne daardie sektor of bedryf te verkry en nie noodwendig tussen sektore nie. In hierdie opsig kan baie geleer word van die ontwikkelingsproses, soos wat dit in ander lande plaasgevind het, hoewel dit nie noodwendig die pad vir ontwikkeling sal of kan aandui nie. Roegen⁷⁾ stel dit soos volg: "The path followed by the West in its economic development can help in seeking a policy for development But it cannot show us the way. for the opportunities the West has had at one time or another cannot be reproduced. The essential distinction (must be drawn) between an historical and a dynamic process". Dit is die fundamentele verskil tussen 'n historiese benadering en 'n dinamiese benadering van ekonomiese groei in 'n bepaalde sosio-kulturele en sosio-ekonomiese milieu. Uiteraard is die maatskaplike-politieke-ekonomiese-historiese-fisiese faktormengsel enig in elke homogene gemeenskap en dit kan dus verwag word dat die faktorkombinasie wat ekonomiese groei sal stimuleer eksklusief vir elke gemeenskap sal wees.

In die ontwikkelingsproses sal daar dus 'n noukeurige studie gemaak moet word van/...

7) Roegen. N. Georgescu "Economic theory and Agrarian economics". Selection in "Agriculture in Economic Development". C. Eicher en L. Witt. McCraw Hill Book Co. N.Y. 1964 p.169.

moet word van die kulturele en sosio-politieke aspekte van elke gemeenskap ten einde 'n idee te kry van daardie faktore wat die mense kan motiveer en tot aksie aanspoor. Verder sal 'n noukeurige studie van die hulpbronsensiaal van die gebied gemaak moet word voordat 'n beleid in verband met ontwikkeling neergelê kan word. Eers wanneer hierdie faktore noukeurig bestudeer, met mekaar vergelyk en versoen is, kan gedink word aan 'n ontwikkelingsplan wat die grootste moontlike ekonomiese groei binne die perke van die kultuurhistoriese agtergrond in die bepaalde gebied sal verskaf. Hierdie feit is ewe waar vir 'n ontwikkelingsproses wat deur industrialisasie gelei word of 'n proses deur landbou-ontwikkeling gelei. Dit is miskien egter meer belangrik in die geval van landbou as in die geval van 'n industrialisasieproses. Wat landbou-ontwikkeling betref, is dit belangrik om te let op die gevolgtrekking van Eicher en Witt ⁸⁾. "agricultural change occurs within a socio-political milieu; thus study of how to initiate or accelerate change and build or create new rural institutions must be considered against the social, cultural and political backdrop of a region or a nation".

Dit is miskien omdat die landbou in die meeste onderontwikkelde lande sulke in die oog lopende moontlikhede bied vir ontwikkeling, dat baie deskundiges dit as vanselfsprekend beskou dat landbou die aangewese ontwikkelingsrigting moet wees. Gedagtes in hierdie rigting word natuurlik ook gerugsteun deur die historiese feite in verband met die ontwikkelingsproses in die huidige ontwikkelde lande. Eicher en Witt ⁹⁾ stel dit so: "Export agriculture was an 'engine of growth' in many western countries in the last century".

Dit ly egter geen twyfel dat wêreldmarktoestande vir landbouprodukte ingrypend verander het oor die laaste aantal dekades nie. Lande wat voorheen invoerders van landbouprodukte was, begin al meer selfvoorsienend raak. Verder word veel groter kompetisie ondervind vanaf 'n groot aantal ontwikkelende lande wat vandag van landbou-uitvoere afhanklik is. Daar mag dus in hierdie opsig regverdiging voor wees om op industrialisasie te konsentreer.

Omdat die Republiek werkgeleenthede verskaf aan alle manlikes wat nie in die landbou voltyds geakkommodeer is nie, daar in die oog lopend 'n surplus van vroue-arbeid, /...

8) Eicher C. & L. Witt. "The process of change in Agriculture" in "Agriculture in Economic Development" op. cit. p.203.

9) Eicher & Witt op. cit. p.208.

van vroue-arbeid, waarvan die alternatiewe koste byna nul is, in die landbou beskikbaar is en omdat dit algemeen aanvaar word dat die Transkei oor 'n hoë landbou-potensiaal wat feitlik onbenut lê, beskik, is dit geregtig dat skaars produksiemiddele by voorkeur in die landbou aangewend moet word. Daar kan dus met reg gesê word dat daar surplus kapasiteit in die landbou is. Dit kan verder ook aangeneem word dat indien daar enige kennis of vaardighede van enige bedryf in die gebied teenwoordig mag wees, daardie vaardighede in die landbou geleë sal wees.

Dit is ook waarskynlik dat die grootte van die belegging om werksgeleentheid aan een werker te verskaf, kleiner sou wees in die landbou as in sekondêre nywerhede. Dit word bereken dat dit nagenoeg R7 000 ¹⁰⁾ sou kos om een werker in werk te plaas deur middel van nywerhede in die Transkei, terwyl dit byna seker is dat dit veel minder sou kos om een boer ekonomies bedrywig te maak in die landbou.

Bowendien is daar ook 'n algemene gebrek aan grondstowwe wat die vestiging van enige ander primêre of sekondêre industrieë feitlik ontmoontlik maak. Die verwerking van grondstowwe wat ingevoer moet word en waarvan die finale produk met produkte uit die Republiek moet meeding, sal ongetwyfeld kwaai konkurrensie die hoof moet bied. In teenstelling daarmee, is pryse van landbouprodukte wat in die gebied geproduseer kan word, bestendig. Die ontwikkeling van die landbou is daarom ook belangrik, omdat dit grondstowwe, soos huidig in die geval van harde vesels vir sakke, kan produseer, wat belangrik is vir industriële ontwikkeling.

Landbou-ontwikkeling ¹¹⁾ is ook belangrik omdat in verreweg die meeste ontwikkelde lande, landbou tot 'n groot mate die kapitaal voorsien het vir industriële ontwikkeling of deur middel van uitvoere betaal het vir die invoer van masjinerie en toerusting wat nodig was vir sekondêre nywerhede.

Dit is ook/...

-
- 10) Meegedeel deur B. Krämer, Algemene Bestuurder, Xhosa Ontwikkelingskorporasie, 1968. J.H. Smith in "Afrikastate en die Bantoetuislande, 'n studie in Ekonomiese Ontwikkelingstrategie" D.Com. proefskrif Universiteit van Port Elizabeth, 1969, beweer dat ondervinding in die Transkei toon "dat indiensneming in die landbousektor per arbeider ongeveer agt tot tien keer minder kapitaal as die nywerheid vereis". p.211.
- 11) Vir 'n uiteensetting van die belangrikheid van landbou in die ekonomiese ontwikkelingsproses, sien S.S. Brand en F.R. Tomlinson, "Die plek van die landbou in die Suid-Afrikaanse Volkshuishouding". S.A. Tydskrif vir Ekonomie. Vol. 34 No. 1, Maart 1966.

Dit is ook belangrik omdat die landbou so 'n besondere goeie mark, afhange van die stadium van ontwikkeling, vir industriële produkte kan verskaf. Hoe hoër die koopkrag van die landbouers, hoe hoër die vraag na verbruikersgoedere en landboubenodighede. Die koopkrag van die boere het selfs in hoogontwikkelde lande 'n groot invloed op die ekonomiese lewe van veral die landelike gebiede, maar selfs ook van die groter sentrums.

Landbou-ontwikkeling is veral ook belangrik, omdat so 'n groot persentasie van die bevolking geheel of gedeeltelik afhanklik is van die landbou, veral vir hulle voedselbehoefte en omdat die landbou so 'n groot aantal mense ekonomies bedrywig hou.

Ontwikkelingsplanne vir baie lande in Afrika, onder andere Kenia, Tanganjika, Uganda, Nigerië, Ghana, Ethiopië en Senegal, wat met behulp van die wêreld se mees vooraanstaande ekonome vanuit verskeie lande opgestel is, beklemtoon ook die noodsaaklikheid van die ontwikkeling van die landbou, terwyl industriële ontwikkeling en die uitbouing van die fisiese en sosiale infrastruktuur nie agterweë gelaat moet word nie ¹²⁾. In die praktiese ontwikkelingsproses is dit dus van die uiterste belang dat veral in die lande waar daar 'n gebrek van grondstowwe, anders as landbougrondstowwe is, die landbou so doeltreffend moontlik gemaak word en is landbou-ontwikkeling 'n voorvereiste vir ekonomiese ontwikkeling. Smith ¹³⁾ beweer dat "deur slegs op nywerheidsontwikkeling te konsentreer, sal die vraagstuk van werkgeleentheid in die tuislande nie binne afsienbare tyd verlig word nie Landbouproduksie kan gewoonlik 'n groter deel van die arbeidsmag vinniger en goedkoper as die nywerheid absorbeer".

Daar is ook ander redes waarom landbou-ontwikkeling belangrik is en dit sentreer meestal om die mens as individu. Omdat alle ontwikkeling so nou saamhang en diep afhanklik is van die selfontwikkeling van die inwoners van 'n sekere gebied, daarom is dit belangrik dat alles in die werk gestel word om die mens in staat te stel om self te ontwikkel.

Die mens is 'n produk van sy agtergrond en omgewing. Aan die agtergrond kan weinig verander word, omdat dit deel is van sy kultuur, gebruike, gewoontes en uitkyk/...

12) Vir 'n ontleding en bespreking van hierdie aspek, sien J.H. Smith "Afrika-state en die Bantoetuislande, 'n studie in Ekonomiese Ontwikkelingstrategie". D.Com. proefskrif, Universiteit van Port Elizabeth, 1969. p.99.

13) Smith J.H. *ibid.* p.211.

gewoontes en uitkyk op die lewe. Verandering van hierdie eienskappe behoort vanuit enige bevolkingsgroep self voort te spruit, omdat niemand toelaat dat iemand anders en veral nie mense uit 'n ander kultuurgroep, aan sy waardes peuter nie. Veranderings en aanpassings vind wel plaas, maar dit vind plaas oor geslagte en dan ook slegs omdat die gemeenskap dit graag wil doen of toelaat dat veranderings wel mag plaasvind.

Aan die anderkant kan 'n omgewing ingrypend verander word. Die verhuis van die platteland na die stad is seker die uiterste vorm van so 'n omgewingsverandering wat 'n invloed uitoefen op die uitkyk, gewoontes, gebruike, werkstempo en behoeftes van mense. So 'n omgewingsverandering is ook moontlik binne die landbou deur middel van die meganisering en modernisering van landbou. Die verandering in uitkyk, in behoeftes, en die skep van nuwe horisonne in die landbou, het 'n groot invloed op die hele proses van ekonomiese ontwikkeling. Die inbring van sakebeginsels, die ontwikkeling van bestuursvermoë en vaardighede is kwaliteite wat ook noodsaaklik is in die sekondêre en tersiêre industrieë. Verder is die ontwikkeling van die landbou belangrik vir die leiers wat dit lewer. Van die grootste leiers wat die wêreld opgelewer het en wat Suid-Afrika ook opgelewer het, was mense met 'n landelike agtergrond. Ook in die geval van die klein leier in die gemeenskap, vind 'n mens 'n baie groot persentasie met 'n landelike agtergrond. 'n Mens kom dus tot die gevolgtrekking dat landbou-ontwikkeling in 'n ontwikkelende gemeenskap 'n vereiste is vir gesonde nasiebou.

Dit wil dus voorkom dat, hoewel ander ontwikkelende lande 'n groot keuse mag hê oor moontlike ontwikkelingsrigtings, die ontwikkeling in die Transkei by voorkeur op die landbou gebaseer moet word en dat enige sekondêre nywerheidsontwikkeling om die landbou moet geskied deur die landbouprodukte te verwerk of vir die landbou te vervaardig. Dit wil nie sê dat ontwikkeling deur middel van industrieë nie moontlik is nie, maar die belegging in die sekondêre nywerhede sal geweldig hoog wees en die opbrengs klein. In die landbou daarenteen, sal die belegging veel kleiner wees en die opbrengs hoër. Hoe waar die stelling is, sal egter eers met sekerheid bepaal kan word as die werklike waardeproduktiwiteit van bedryfskapitaal in die landbou ¹⁴⁾ vergelyk word met die/...

14) Heady E.O. "Economics of Agricultural Production and Resource Use". Prentice Hall N.J. 1960 p.721. Die teoretiese beginsels verduidelik genoem in hierdie studie, is hoofsaaklik ontleen aan hierdie standaardwerk oor die produksie-ekonomie.

word met die waarde produktiwiteit van bedryfskapitaal in die industrieë. Omdat industrieë feitlik nie bestaan nie en omdat die landbou op so 'n lae vlak van ontwikkeling is, is so 'n vergelyking egter nie moontlik nie, maar kan dit as hipotese gestel word dat dit veel meer ekonomies sou wees en die resultate baie meer skouspelagtig indien op landbou-ontwikkeling gekonsentreer word as 'n voorvereiste vir die ontwikkeling van 'n gediversifiseerde snelgroeiende ekonomie.

In hierdie studie sal gekonsentreer word op landbou-ontwikkeling as 'n noodsaaklike onderdeel van die ontwikkeling van 'n gediversifiseerde ekonomie. Weens die intensiteit van die studie en die voorneme om die ondersoek tot op die individuele boer se vlak te doen en voorstelle vir die ontwikkeling van die boerdery te maak, is besluit om die ondersoek te beperk tot Fingoland, 'n gebied in die suide van die Transkei.

Hierdie gebied word bewoon deur Fingo's wat in die verlede baie goed saamgewerk het met die Departement van Bantoe-administrasie en Ontwikkeling. Besondere goeie vordering is reeds gemaak met rehabilitasiebeplanning en die bewaring van die natuurlike hulpbronne. Die eerste volwaardige landboukoöperasie is ook in die gebied in 1966 gestig, wat dui op die vooruitstrewendheid van die gemeenskap. Die kans is dus redelik goed dat resultate van die studie toegepas sal kan word in die gebied.

1.2 NOODSAAKLIKHEID VAN MEER KENNIS

In die beplanning van landbou-ontwikkeling, is dit vir die landsbestuur van die grootste belang dat voldoende inligting beskikbaar sal wees om te kan besluit hoe skaars middele tussen bedrywe geallokeer moet word, ten einde die maksimum groei in die gebied te verkry. Dit is ook van belang dat besluit moet word hoe skaars middele binne 'n bedryf geallokeer moet word, ten einde maksimum groei te verkry.

Hierdie studie is dus daarop toegespits om beleidmakers in die landbou van Fingoland te help om besluite te neem oor die allokasie en aanwending van skaars middele soos kapitaal en bestuursvermoë, ten einde die hoogs moontlike voordele vir die gebied te verkry. Daar moet besluit word oor watter bedrywe, watter gewasse en watter soorte vee, aangemoedig moet word. Omdat die potensiaal van die gebied verskil van streek tot streek, moet ook besluit word in watter streek of streke die bedryf by voorkeur aangemoedig moet word. Algemeen kan gesê word dat fondse so verdeel moet word dat die waarde van marginale produk van een Rand belê in die een streek, gelyk moet wees aan die waarde van marginale produk van een Rand belê in die ander streek.

So 'n ideale/...

So 'n ideale verdeling van fondse word soms vertroebel deur politieke en maatskaplike oorwegings wat die owerhede verplig om kapitaal oor die hele gebied aan te wend. Histories gesien, bestaan daar baie gevalle waar die owerhede veral op die dele met 'n lae potensiaal moes konsentreer, omdat die grootste probleme met ontwikkeling of die grootste nood of die grootste agteruitgang van hulpbronne, juis hier ondervind is, met die gevolglike relatiewe verwaarlosing van die hoë potensiaal gebiede.

Indien die doelwit egter die hoogsmoontlike ekonomiese groei vir 'n gebied is, is dit nodig dat die potensiaal van elke streek bekend sal wees en dat 'n allokasie van fondse gemaak word ooreenkomstig die produksievermoë van elke streek met inagneming van die beskikbaarheid van bestuursvermoë en arbeid in die verskillende streke. Een van die mees fundamentele take in die stelling van 'n ontwikkelingspatroon, is om die volle produksiemoontlikhede wat in 'n gebied mag voorkom, te bepaal, sodat aanpassings gemaak en beleidsrigtings daarvolgens neergelê kan word. Indien prysverhoudings sou verander, of indien nuwe ekonomiese ontwikkelingsmoontlikhede na vore sou kom, sou met kennis van produksiemoontlikhede aanpassings by veranderde omstandighede met soveel meer vertroue en sukses gemaak kan word.

1.3 OMVANG VAN DIE STUDIE

Die doel van hierdie studie is dus om die landboupotensiaal van Fingoland te bepaal en om daarna riglyne vir die ontwikkeling van die potensiaal aan te dui.

In Deel I wat hoofstukke 2, 3 en 4 insluit, sal hoofsaaklik die basiese ekonomiese beginsels wat die studie onderlê, die huidige produksiepeil en die faktore wat aanleiding gegee het tot die huidige peil van produksie, bespreek word. 'n Bespreking van die huidige bevolking, die samestelling van die bevolking, die beskikbare arbeidskragte van 'n ekonomies bedrywige ouderdom in die landbou, die oppervlakte boerderygrond beskikbaar per werker en die produksie per werker, is noodsaaklik ten einde die huidige produksiepeil in terme van die menslike faktor te kan evalueer. Verder is dit belangrik dat die huidige boerderystelsel en grondgebruikspatroon, sowel as tendense in die landbou, in oënskou geneem moet word en dat bepaal word tot watter mate hierdie faktore vir die huidige produksiepeil verantwoordelik is.

In Deel II wat hoofstukke 5, 6 en 7 insluit, sal die norme wat die potensiaal in 'n spesifieke omgewing bepaal, bespreek word. Hierdie norme sluit in die grond en die klimaat wat as gegewe aanvaar moet word. Ander faktore oefen ook 'n invloed uit, maar dié mag verskil van gewas tot gewas of van dier/...

van dier tot dier en sal dus nie bespreek word nie.

Hierdie biologiese faktore is wel baie belangrik, maar omdat die mens tot 'n hoë mate beheer oor die biologiese faktore kan uitoefen, is hierdie faktore miskien meer belangrik in die proses van die ontwikkeling van die potensiaal, as in die bepaling van die potensiaal van 'n sekere gebied.

Met inagneming van die grond en klimaat, is die gebied in sekere streke met 'n min of meer homogene landboupotensiaal verdeel. Die gebied is eerstens in drie min of meer homogene klimaatstreke verdeel. Die gronde in die verskillende klimaatstreke is verder verdeel in nie-bewerkbare en bewerkbare gronde. Bewerkbare gronde is verder in drie klasse verdeel, sodat daar altesaam vier klasse gronde in elke streek of altesaam twaalf grondgroepe met 'n min of meer homogene potensiaal in Fingoland aangedui is.

Die standaard wat gebruik is met die klassifikasie van die gronde is self opgestel en kom nie ooreen met algemeen aanvaarde of internasionale standarde ¹⁵⁾ nie. Die rede hiervoor is dat die klassifikasie volgens ekonomiese beginsels en nie slegs volgens morfologiese eienskappe of volgens gebruike van die grond gedoen is nie. Dit sou naamlik verwag kan word dat vir sekere landboupraktyke onder gegewe boerdery-omstandighede, elke grondgroep min of meer dieselfde produksiefunksie sal hê. Daar kan dus verwag word dat vir 'n sekere peil van aanwending van insette, die produksiepeil binne die grondgroep dieselfde sal wees.

In Deel III volg 'n bespreking van die akkerboukundige, tuinboukundige en veekundige moontlikhede van die gebied. In hoofstukke 8, 9 en 10 is berekenings gemaak van die landboupotensiaal en 'n aanduiding gegee van die optimale bodembenuttingspatroon van elke groep gronde. Die produksie moontlikhede is volgens huidige waardes omgewerk in terme van geld. In hoofstukke 11, 12 en 13, is 'n herwaardering gedoen van die plek van die landbou in die ontwikkelingsproses moet inneem, gesien in die lig van die probleme wat voorsien kan word en/....

15) Die standaard waarna verwys word, is dié vervat in die R.F. Loxton "'n Vereenvoudigde bodemopname vir plaasbeplanning" Dept. van Landbou-tegniese Dienste, Pretoria. Sien ook in hierdie verband Kanadese standarde soos vervat in "The Canada Land Inventory" Report No. 2, Dept. of Forestry, Canada.

Vir standaard vasgestel vir Suid-Afrika, sien ook J.H. Grobler, P. Edwards, S.J. Gericke en H.S. Hattingh "Grondgebruiksklassifikasie as basis vir bewaringsboerdery". Afgerol.

kan word en ook met die oog op die potensiaalstelling gedoen in hoofstukke 9 en 10. Ook is gekonsentreer op die bespreking van ontwikkelingsmoontlikhede vanuit 'n landboukundige oogpunt gesien, met inagneming van die menslike element. Aanbevelings in verband met noodsaaklike institusionele veranderings in die boerdery-organisasie word gemaak en riglyne vir die ontwikkeling van die potensiaal onder die besondere boerdery-omstandighede wat in Fingoland heers, word in hoofstuk 13 uiteengesit.

In Deel IV volg die opsomming en gevolgtrekkings wat voortvloei uit die studie.
